

Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

Διαμάντης Οδυσσέας, Ψυχολόγος

Ζηλούδη Κυριακή, Κοινωνική Λειτουργός

Δημοτικό Σχολείο Λίμνης 2022-2023

Τι σημαίνει μετάβαση: ορισμός

- Η περίοδος αλλαγής /πέρασμα από μια κατάσταση σε μια άλλη η οποία συνοδεύεται από μεταβολή των ρόλων και των περιβαλλοντικών συνθηκών

Η έννοια της μετάβασης στο πλαίσιο του σχολείου

- ▶ Αλλαγή εκπαιδευτικής βαθμίδας (π.χ από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό, από το δημοτικό στο γυμνάσιο κ.λπ)

- ▶ Αναπτυξιακή αλλαγή του ατόμου (π.χ πέρασμα από την παιδική στην προεφηβική /εφηβική ηλικία)

Οι διαστάσεις της μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

- ✚ Πέρασμα σε διαφορετική εκπαιδευτική βαθμίδα το οποίο αποτελεί τόσο συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και μια νέα

αρχή με αποτέλεσμα να είναι μια άγνωστη και άρα στρεσογόνα κατάσταση για το παιδί.

- ✚ Ολοκλήρωση της παιδικής ηλικίας και πέρασμα στην εφηβική ηλικία .Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από βιοσωματικές αλλαγές καθώς και από συναισθηματική αστάθεια και ανισορροπία αλλά και από έντονο στρες τα οποία επηρεάζουν τη συμπεριφορά του παιδιού.

Η περίοδος της μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

Η μετάβαση αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο για το παιδί η οποία περιλαμβάνει

- ✚ Αύξηση των ευθυνών και των προσδοκιών από τους ενήλικες
- ✚ Αποχωρισμό και απώλεια → φίλων και δασκάλων, απώλεια της ασφάλειας που πηγάζει από ένα οικείο περιβάλλον
- ✚ Την ανάγκη ανάπτυξης νέων συμπεριφορών και δεξιοτήτων (προσαρμογή)

Η περίοδος της μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

- ✦ Αλλαγή της εικόνας του εαυτού → αναζήτηση της ταυτότητας και του νοήματος της ζωής
- ✦ Έντονες ενδοψυχικές συγκρούσεις (φόβος, άγχος, ενθουσιασμός, ανασφάλεια)

Διαφορές Γυμνασίου - Δημοτικού

- ▶ Πιο μεγάλη και άγνωστη σχολική κοινότητα τόσο σε πρόσωπα όσο και σε διαδικασίες, κανόνες, αναλυτικά προγράμματα και δομή σε σχέση με το Δημοτικό
- ▶ Πιο πολλά και δύσκολα μαθήματα
- ▶ Περισσότεροι από ένας εκπαιδευτικοί σε σχέση με το Δημοτικό

Διαφορές Γυμνασίου - Δημοτικού

- ▶ Περισσότερη σχολική εργασία και μαθήματα
- ▶ Νέες σχέσεις και γνωριμίες με νέους μαθητές
- ▶ Ταχύτεροι ρυθμοί διδασκαλίας

- Περισσότερος ανταγωνισμός τόσο σε ακαδημαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο αθλητικών δραστηριοτήτων και κοινωνικών δραστηριοτήτων

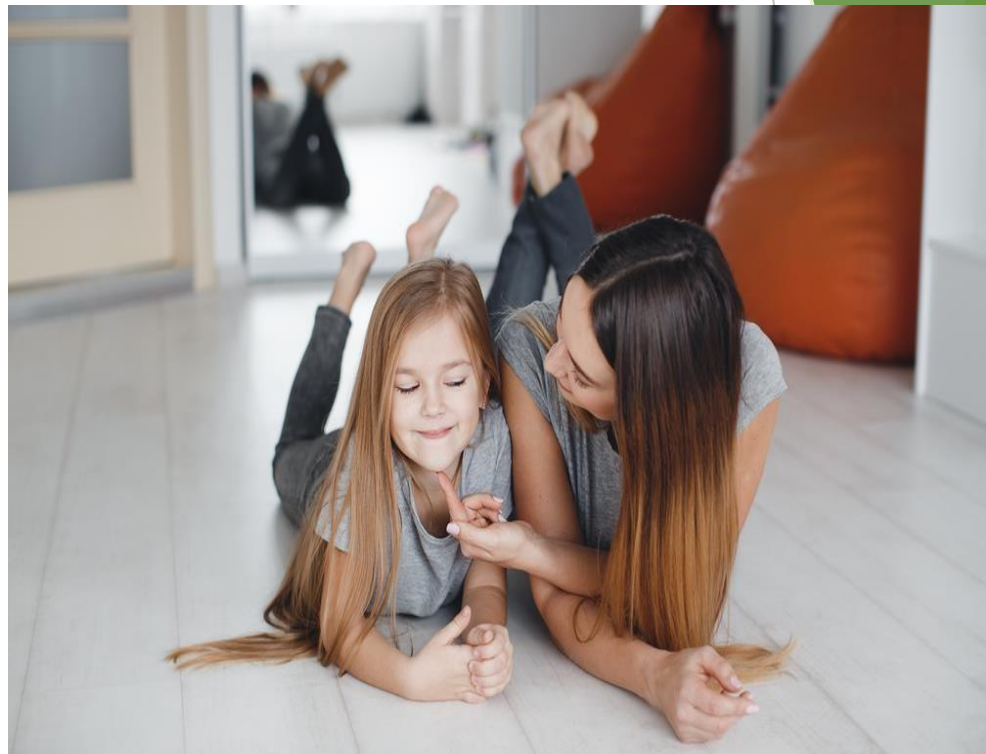

Προεφηβική- Εφηβική Ηλικία

Γενικά χαρακτηριστικά

Ως προεφηβεία ορίζεται η αναπτυξιακή περίοδος της ζωής του ατόμου (10-13 έτη) η οποία σηματοδοτεί την έναρξη της εφηβείας και η οποία χαρακτηρίζεται από:

- ▶ Βιολογικές αλλαγές
- ▶ Γνωστικές αλλαγές
- ▶ Συναισθηματικές αλλαγές
- ▶ Μεταβολές στην Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού

Οι βιολογικές αλλαγές στην προεφηβεία

- ▶ Ωριμάζουν τα σεξουαλικά / αναπαραγωγικά όργανα (ήβη) → έμμηνος ρήση στα κορίτσια και παραγωγή σπέρματος στα αγόρια
- ▶ Παράγονται οι ορμόνες που ενεργοποιούν την ανάπτυξη όλων των ιστών του σώματος
▫ τεστοστερόνη στα αγόρια, οιστρογόνα στα κορίτσια
- ▶ Αυξάνεται το μήκος του κορμού και των ποδιών
- ▶ Η φωνή των αγοριών γίνεται πιο βραχνή

Οι βιολογικές αλλαγές στην προεφηβεία

- ▶ Τα σπλάχνα παρουσιάζουν το μέγιστο βάρος τους και ο όγκος της καρδιάς διπλασιάζεται
- ▶ Τριπλασιάζεται η μυϊκή δύναμη
- ▶ Τα αγόρια αναπτύσσουν χοντρά και μεγάλα κόκκαλα και φαρδαίνουν οι ώμοι τους
- ▶ Η λεκάνη των κοριτσιών φαρδαίνει
- ▶ Εμφάνιση τριχοφυΐας στο πρόσωπο (στα αγόρια), στη μασχάλη και στην ηβική περιοχή

Οι γνωστικές αλλαγές στην προεφηβεία

Το παιδί των 11 -13 ετών εισέρχεται στο τελικό στάδιο της νοητικής ανάπτυξης, το στάδιο των τυπικών ή αφαιρετικών νοητικών πράξεων:

- ▶ Λύνει πλέον προβλήματα βρίσκοντας όλες τις πιθανές λύσεις και ελέγχοντας την πιο πιθανή
- ▶ Κάνει συλλογισμούς ξεκινώντας με γενικές και αφηρημένες σκέψεις καταλήγοντας σε συγκεκριμένα και ειδικά συμπεράσματα (παραγωγικός συλλογισμός)
- ▶ Διατυπώνει υποθέσεις, ελέγχοντας την ορθότητα της καθεμίας και καταλήγει σε ένα γενικό κανόνα (επιστημονική μέθοδος)

Οι συναισθηματικές αλλαγές στην προεφηβεία

- ▶ Ένταση και αστάθεια /μεταπτώσεις του συναισθήματος και της διάθεσης του παιδιού λόγω της ήβης και των ορμονικών αλλαγών
- ▶ Ένταση, βάθος και ποικιλία συναισθημάτων
- ▶ Ανασφάλεια και έλλειψη ικανοποίησης από τον ίδιο τον εαυτό

- ▶ Υπερευαγερσιμότητα και ευερεθιστότητα
- ▶ Μελαγχολία
- ▶ Ονειροπόληση
- ▶ Φιληδονία /φιλαρέσκεια

Η ψυχοκοινωνική
ανάπτυξη στην

προεφηβεία / 1

- ▶ Απομάκρυνση από τους ενηλίκους και την οικογένεια και προσκόλληση σε παρέες συνομηλίκων → ένταξη σε ομάδες
- ▶ Έλξη από το αντίθετο φύλο

- ▶ Αναζήτηση «ταυτότητας» / πειραματισμός → «ποιος είμαι;», «διερεύνηση του ρόλου μου στον κόσμο», «πως θα ήθελα να είμαι»
- ▶ Ενασχόληση του εφήβου με την εξωτερική εμφάνιση → αναζήτηση αποδεκτών εμφανισιακών προτύπων και προσπάθεια να τους μοιάσει
- ▶ Μειωμένη αυτοεκτίμηση λόγω της μετάβασης και των αυξημένων σχολικών απαιτήσεων

Η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη στην προεφηβεία / 2

- ▶ Σκέψεις και προβληματισμοί για το μέλλον

- ▶ Εγωκεντρισμός: ο έφηβος αισθάνεται το επίκεντρο του κόσμου
- ▶ Κριτική διάθεση και αμφισβήτηση των κοινωνικών προτύπων και κάθε μορφής εξουσίας

Η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη στην προεφηβεία /2

- ▶ Προσπάθεια αυτονόμησης του παιδιού από τους γονείς του → δυνατότητα επιλογής για τη ζωή του και όχι απλά υπακοή στις αποφάσεις των γονιών
- ▶ Συγκρούσεις με τους γονείς για θέματα που αφορούν γενικά τον τρόπο ζωής (π.χ. μόδα, ντύσιμο, παρέες, σχέσεις με το αντίθετο φύλο κ.α.)

Οι δύσκολες μεταβάσεις σχετίζονται με:

- ▶ Χαμηλή σχολική επίδοση
- ▶ Προβλήματα συμπεριφοράς στην τάξη αλλά και στην οικογένεια
- ▶ Δυσκολία προσαρμογής
- ▶ Άγχος και αγωνία των παιδιών αν θα καταφέρουν να κερδίσουν την αποδοχή των συμμαθητών τους και να ανταποκριθούν στις σχολικές απαιτήσεις

Πιθανές προβληματικές συμπεριφορές

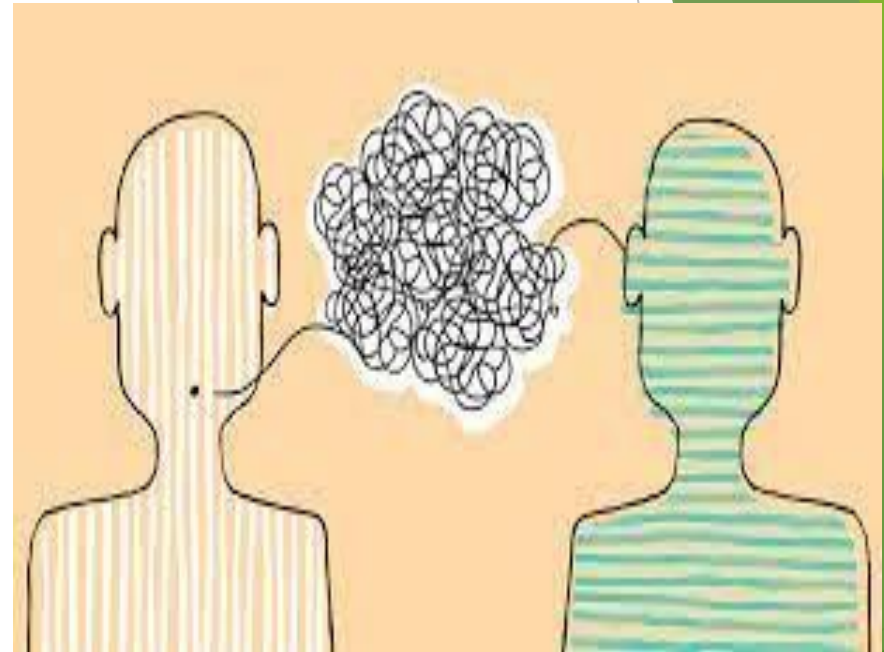
- Σχολική αποτυχία

- ▶ Εγκατάλειψη σχολείου
- ▶ Παραβατικότητα (φθορά σχολικής ή ξένης περιουσίας /βανδαλισμός, ένταξη σε συμμορίες, κουλιγκανισμός)
- ▶ Σχολικός εκφοβισμός
- ▶ Βία /επιθετικότητα προς συνομηλίκους
- ▶ Χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά, κάπνισμα)
- ▶ Εθισμός στο διαδίκτυο

Ο ρόλος των γονιών /1

- ▶ Ενίσχυση της επικοινωνίας και του διαλόγου με το παιδί → ενεργητική ακρόαση, διευκόλυνση του παιδιού να εκφράσει τα συναισθήματά του και τις αγωνίες του
- ▶ Κατανόηση και αποδοχή των συναισθημάτων του παιδιού και προσπάθεια βοήθειας διαχείρισής τους (π.χ. διαχείριση θυμού)
- ▶ Κατανόηση των αναπτυξιακών αλλαγών αυτού του σταδίου και της επίδρασης τους στη συμπεριφορά του εφήβου

Ο ρόλος των γονιών /2

- ▶ Οριοθέτηση / πειθαρχία

- ▶ Διαχείριση των συγκρούσεων → αποφυγή «τιμωρητικών» και βίαιων συμπεριφορών, έμφαση στο διάλογο
- ▶ Δημιουργία ενός φιλικού περιβάλλοντος προς τα λάθη και την αποτυχία → αποδοχή αποτυχίας, αξιοποίηση των λαθών και της αποτυχίας ως τρόπο μάθησης από αυτά αλλά και καλλιέργειας της υπευθυνότητας
- ▶ Ρεαλιστικές προσδοκίες για την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών

Ο ρόλος των γονιών /3

- ▶ Κατανόηση του άγχους και των φόβων που βιώνει το παιδί σε αυτή τη μεταβατική περίοδο
- ▶ Ανάδειξη προστατευτικών παραγόντων στις θετικές πλευρές της ζωής: η βοήθεια, η φροντίδα, το ενδιαφέρον, η θέσπιση στόχων, η πρόκληση των παιδιών να γνωρίσουν και να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους.
- ▶ Ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης του εφήβου^[?] επιβράβευση /ενίσχυση των θετικών συμπεριφορών

Τα όρια και η σημαντικότητα τους στη προεφηβεία

- ▶ Όρια = κανόνες και διεργασίες που ορίζονται με βάση τις αξίες της εκάστοτε οικογένειας και βοηθούν το παιδί / έφηβο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολικού περιβάλλοντος αλλά και αργότερα της ενήλικης ζωής
- ▶ Τα όρια προσφέρουν αίσθημα ασφάλειας και σταθερότητας στα παιδιά και στους εφήβους

Τα όρια και η σημαντικότητα τους στη προεφηβεία

- ▶ Τα όρια και η συνεπής τήρησή τους συμβάλλουν στο να μάθει ο έφηβος να προστατεύει τον εαυτό του και να κάνει ασφαλείς και υπεύθυνες επιλογές έτσι ώστε στα πλαίσια των πειραματισμών που αποτελούν χαρακτηριστικό της εφηβείας να μην θέσει τον εαυτό του σε κίνδυνο
- ▶ Είναι απαραίτητα για να μπορέσει να γίνει ομαλά και με ασφάλεια η μετάβαση του παιδιού τόσο στο γυμνάσιο όσο και στην ενήλικη ζωή και να ανταποκριθεί στις ευθύνες και τις υποχρεώσεις τους.

Πως θέτουμε τα όρια /1

- ▶ Τα όρια πρέπει να είναι σαφή, ρεαλιστικά και λογικά όπως και οι συνέπειες της μη τήρησης τους
- ▶ Πρέπει να υπάρχει συνέπεια ως προς τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται καθώς και ως προς τις συνέπειες της μη τήρησής τους αλλιώς το παιδί θα λάβει λάθος μηνύματα σχετικά με το τι θεωρείται επιτρεπτό και τι όχι και θα αναπτύξει χειριστικές συμπεριφορές
- ▶ Τα όρια πρέπει να προσαρμόζονται στην ηλικία του εφήβου Ξυελιξία ορίων ανάλογα με τις ανάγκες του αναπτυξιακού σταδίου του παιδιού

Πως θέτουμε τα όρια /2

- ▶ Τα όρια δεν πρέπει να επιβάλλονται αλλά να εφαρμόζονται στα πλαίσια ενός κλίματος συνεργασίας και διαλόγου μεταξύ γονέων και παιδιού
- ▶ Οι κανόνες πρέπει να ισχύουν για όλη την οικογένεια, π.χ δεν μπορείτε να ζητάτε από το παιδί να τηρεί κανόνες που εσείς παραβιάζετε (π.χ να μη μιλάει άσχημα)
- ▶ Πρέπει να υπάρχει κοινή πολιτική εφαρμογής των ορίων και από τους δύο γονείς αλλιώς το παιδί μπερδεύεται

Βιβλιογραφία

- ▶ Καραλή Λάμπια(2015) :«Η επίδραση της μετάβασης από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη μαθησιακή και κοινωνικο - συναισθηματική ανάπτυξη του μαθητή», Πανεπιστήμιο Πατρών.
- ▶ Αλεβίζου Ε.: Η σημαντικότητα των ορίων στην εφηβεία, <https://efiveia.gr/i-simantikotita-ton-orionstin-efiveia/>.
- ▶ Hanewald R. (2013):Transition Between Primary and Secondary School: Why it is Important and How it can be Supported, Australian Journal of Teacher Education, Volume 38 | Issue 1, pp 62- 74.
- ▶ Χαραλαμπίδου, Α. «Η μετάβαση των παιδιών από το δημοτικό στο γυμνάσιο». Retrieved on July 18, 2016 from

[http://www.ssneond.sch.gr/Keimena%20dimosieumen
a/DimotikoGymnasio.htm](http://www.ssneond.sch.gr/Keimena%20dimosieumen
a/DimotikoGymnasio.htm).

Βιβλιογραφία

- ▶ Μπιλανάκη, Ε. (2016) «Γονείς, έφηβοι, επικοινωνία και σταδιοδρομία». Εισήγηση σε ημερίδα «Φθάσε όπου δε μπορείς», 3ο ΕΠΑΛ Περιστερίου.
- ▶ Μπιλανάκη, Ε. (2016) «Μετάβαση των μαθητών της δευτεροβάθμιας από το ένα στάδιο σπουδών στο άλλο: Εμπόδια και γέφυρες». Εισήγηση σε ημερίδα ΚΕΣΥΠ Περιστερίου «Στηρίζω, ενθαρρύνω, εμπνέω». 10/02/2016, 3ο ΕΠΑΛ Περιστερίου.
- ▶ Cole & Cole (2002): Η ανάπτυξη των παιδιών, Εφηβεία, Τυπωθήτω, Αθήνα

Ευχαριστούμε πολύ για
την προσοχή σας !

